

8 Τροχήλατοι αμφορίσκοι με κάθετες λαβές

Από τα νεκροταφεία τύμβων του Μακεδονικού Ολύμπου (ΜΟ)

Ι. Γενικά

Ε. Πουλάκη Παντερμαλή

Το σχήμα θεωρείται ευβοϊκό, ιδιαίτερα συνδεδεμένο με το Λευκαντί και την περιοχή του,

[2]

τουλάχιστον στις νεώτερες φάσεις του. Έχει υπο-μυκηναϊκή καταγωγή, με σφαιρικό τότε σώμα και κάθετες λαβές από τον ώμο στην κοιλιά, παραλλαγή ίσως του τύπου με λαβές οριζόντιες. Στα πρώιμα πρωτογεωμετρικά χρόνια εμφανίστηκε, με σώμα οβάλ και λαβές στον ώμο, στην Αθήνα, το Λευκαντί, το Αργος, την Χαλκίδα, τις Θήβες, τους Δελφούς, την Ελάτεια, τη Ν. Ιωνία, τη Θεοτόκου. Με ένα ίσως τυχαίο κενό στο Λευκαντί κατά τη Μέση Πρωτογεωμετρική, εμφανίζεται στη Χαλκίδα και τη Θεσσαλία (Ν. Ιωνία, Καπακλί, Θεοτόκου) με παρόμοια χαρακτηριστικά και με πρώτη εμφάνιση των ομόκεντρων ημικυκλίων στον ώμο. Στην Υστερη Πρωτογεωμετρική επανεμφανίστηκε στο Λευκαντί και επίσης στην Αργολίδα, τη Χαλκίδα, τη Σκύρο, τη Παραλίμνη, την Ελάτεια, το Καλαπόδι, τον Σπερχειό, τη Μαρμαρίανη, την Κω, το Ασαρλίκ. Είχε σκουρόχρωμο βάθος, σώμα οβάλ, αλλά όχι μόνο (επίσης αμφικωνικό και πιεσμένο) κωνικό πόδι ή δακτυλιόσχημη βάση και με τις περισσότερες διαφοροποιήσεις στον λαιμό και χείλος: ψηλότερος ή χαμηλότερος και πλατύτερος, ως και καθόλου. Οι διαφοροποιήσεις στο σχήμα δεν φαίνεται να έχουν χρονολογική σημασία.

Το σχήμα, που δεν φαίνεται να διατηρήθηκε μετά την ΥποΠρωτογεωμετρική Ι, είναι κοινό στον θεσσαλοευβοϊκό κύκλο, τουλάχιστον στην Υστερη Πρωτογεωμετρική. Στη Θεσσαλία

[3]

συνεχίζει την υπομυκηναϊκή παράδοση (πχ. Ρετζιούνι) ενώ στην ΠΓ υιοθέτησε τα

[4]

[5]

πρωτογεωμετρικά μοτίβα. Ο Βερδελής αναφέρει ότι οι πρωτογεωμετρικοί αμφορίσκοι διακρίνονται από τους αντίστοιχους αττικούς όχι μόνο ως προς το περίγραμμα του σώματος (σφαιρικό αντί ωειδές) αλλά και ως προς τη διαμόρφωση του λαιμού: οι αττικοί έχουν οξεία μετάβαση από το σώμα, είναι ψηλός και βαθμιαία διευρύνεται. Στους θεσσαλικούς αποτελεί συνέχεια του περιγράμματος του σώματος, είναι χαμηλός και ευρύς και μειούται ισχυρά στο μέσον, όπως τα μυκηναϊκά πρότυπα.

Πέντε παραδείγματα, που ο Μ. Ανδρόνικος αναφέρει ως «υβρίδια» βρέθηκαν στο νεκροταφείο των τύμβων της Βεργίνας, με σώμα σχήματος πεπλατυσμένης σφαίρας, βραχύ και ευρύ λαιμό, βάση δακτυλιόσχημη ή καθόλου, λαβές που προσφύονται στον ώμο και κάτω από το χείλος. Διακοσμούνται με ταινίες, γραμμή ζικ-ζακ, δικτυωτό κόσμημα,

[\[6\]](#)

ομόκεντρους κύκλους.

Ενώ εις τους χειροποίητους αμφορίσκους κυριαρχεί ο τύπος με τις οριζόντιες λαβές, μεταξύ των γραπτών κυριαρχεί ο τύπος με τις κάθετες λαβές (5/6). Σώμα χαμηλό, πολύ πιεσμένης σφαιράς, βραχύς και ευρύς λαιμός.... Κλίνω να πιστεύω ότι απηχούν παραδόσεις μυκηναϊκών και πρωτογεωμετρικών προτύπων που συγχωνεύτηκαν στην τοπική κεραμική δημιουργία υπό την επήρεια της ισχυρής παράδοσης της τοπικής κεραμικής. Η ένταξή τους εντός των ορίων των λοιπών πρωτογεωμετρικών αγγείων

[\[7\]](#)

πρέπει να θεωρείται ασφαλής.

Το σχήμα είναι αρκετά συχνό στην Τορώνη, με εννέα τοπικά παραδείγματα και ένα

[\[8\]](#)

εισηγμένο. Εμφανίστηκε τουλάχιστον στην ΠΠΓ και καθόλη τη διάρκεια της Πρωτογεωμετρικής, με την παρατήρηση, υπο επιφύλαξη, ότι οι αναλογικά ψηλότεροι και στενόλαιμοι είναι ίσως οι παλιότεροι. Παρουσιάζει αρκετές διαφορές από το Λευκαντί με ποικιλία στο σχήμα και το προφίλ, με συνέπεια κανένα παράδειγμα να μην είναι όμοιο με άλλο. Το σώμα είναι συνήθως σφαιρικό πιεσμένο προς τα επάνω ή και αμφικωνικό, όχι όμως οβάλ. Η βάση είναι δακτυλιόσχημη ή δισκόμορφη. Ο λαιμός μπορεί να είναι κάθετος ή κοίλος, με ύψος και πλάτος που διαφέρουν. Ομοιομορφία υπάρχει μόνο στις λαβές που προσομοιάζουν με του ΜΟ: κάθετες από τον ώμο στον λαιμό, με τομή κοίλη προς τα επάνω. Ποικιλία υπάρχει και στον τρόπο της διακόσμησης, με σταθερό μοτίβο τις οριζόντιες ταινίες (από τις οποίες η πλατύτερη είναι στη μέγιστη διάμετρο) και ζικ-ζακ κυματιστές γραμμές.

Αμφορίσκος με κάθετες λαβές στον ώμο από τις Τρεις Ελιές της αρχαίας Πέτρας.

Στην περιοχή του Μακεδονικού Ολύμπου εμφανίζεται από την προϊμότερη φάση της Εποχής Σιδήρου, με ένα παράδειγμα που φέρει τις λαβές στον ώμο (Τρεις Ελιές αρχαίας Πέτρας). Στα νεκροταφεία των τύμβων βρέθηκαν όλοι σε τάφο με έναν νεκρό: πέντε στα πόδια του νεκρού, δύο στο κρανίο και ένα αδιάγνωστο. Δύο βρέθηκαν σε ανδρικές ταφές, και τρεις μάλλον σε γυναικείες, τα υπόλοιπα σε αδιάγνωστες.

ΤΑΦΟΣ	ΑΓΓΕΙΟ	ΝΕΚΡΟΣ	ΣΗΜΕΙΟ
1. ΓαΤυ 5B : ΑΣΤΡΑΓΑΛΟΙ	ΜΔ 2522	ΕΝΑΣ	ΠΟΔΙΑ ΑΡ.
2. ΓαΤυ 10B :	ΜΔ 2473, 2476 (αποσπ μάλλον ένα)	ΕΝΑΣ	ΚΡΑΝΙΟ?
3. ΓαΤυ 12Γ : ΚΝΗΜΕΣ	ΜΔ 2441	ΕΝΑΣ	ΠΟΔΙΑ Δ.,
4. ΓαΤυ 11Α : ΑΣΤΡΑΓΑΛΟΙ	ΜΔ 2530	ΕΝΑΣ	ΠΟΔΙΑ ΑΡ.,
5. ΓαΤυ 12B :	ΜΔ 2443	ΕΝΑΣ	ΚΡΑΝΙΟ ΑΡ.
6. ΓαΤυ 14Γ :	ΜΔ 2323	ΕΝΑΣ	ΠΟΔΙΑ ΑΡ.
7. ΓαΤυ 15Α : ΑΣΤΡΑΓΑΛΟΙ	ΜΔ 4731	ΕΝΑΣ	ΠΟΔΙΑ ΑΡ.,
8. ΓαΤυ 16B :	ΜΔ 2529	ΕΝΑΣ	ΝΔ ΓΩΝΙΑ

Τα ποικιλόμορφα παραδείγματα του ΜΟ είναι πιο κοντά στην Τορώνη από ότι στο Λευκαντί. Έχουν ύψος από **0,10** ως **0,19** μ. σώμα συχνότερα σφαιρικό πιεσμένο, αλλά και αμφικωνικό ή ωοειδές, βάση συχνά δακτυλιόσχημη, σπανιότερα δισκόμορφη ή αδιαμόρφωτη κυκλική. Έχουν κάθετες ταινιωτές λαβές που φέρουν κεντρική αυλάκωση, κατά κανόνα από τον λαιμό στον ώμο (ένα με τις λαβές στον ώμο, ΜΔ 2443/ ΓαΤυ 12β), ανοιχτόχρωμο βάθος και διακόσμηση με ταινίες και διακοσμητικά μοτίβα (ημικύκλια, ζικ-ζακ, κάθετες γραμμές). Ο πηλός τους, είναι κιτρινέρυθρος, εκτός από το ΜΔ 2522/ΓαΤυ 5β, με πηλό ωχρο, και περιέχουν μίκα και εγκλείσματα εκτός από το ΜΔ 2443/ ΓαΤυ 12β, το παλιότερο μάλλον της σειράς.

Μέγεθος

τα μικρότερα : 0,10μ., 0,15μ.

1. ΜΔ 2530/ ΓαΤυ 11α
2. ΜΔ 2522/ΓαΤυ 5β,
3. ΜΔ 2323/ ΓαΤυ 14γ

τα μεγαλύτερα : 0,15-0,19μ. 4/8

4. ΜΔ 2443/ ΓαΤυ 12β,
5. ΜΔ 2441/ ΓαΤυ 12γ,
6. ΜΔ4731/ ΓαΤυ 15α,
7. ΜΔ 2529/ ΓαΤυ 16β

Σώμα

Σχεδόν σφαιρικό 1: ΜΔ 2522/ ΓαΤυ 5β **1/8**
Σφαιρικό πιεσμένο

1. ΜΔ 2441/ ΓαΤυ 15γ,
2. ΜΔ 4731/ ΓαΤυ 15α τονισμένο κάτω,
3. ΜΔ 2529/ ΓαΤυ 16β
4. ΜΔ 2530/ ΓαΤυ 11α

Αμφικωνικό 1: ΜΔ 2323/ ΓαΤυ 14γ

Ωοειδές 1: ΜΔ 2443/ ΓαΤυ 12β

Βάση

δακτυλιόσχημη

1. ΜΔ 2522/ ΓαΤυ 5β κοίλη,
2. ΜΔ 2530/ ΓαΤυ 11α επίπεδη,
3. ΜΔ 2529/ ΓαΤυ 16β επίπεδη

4. ΜΔ 4731/ ΓαΤυ 15α κυρτή,
5. ΜΔ 2441/ ΓαΤυ 12γ, επίπεδη

δισκόμορφη

1. ΜΔ 2443/12Β με περιμετρική αυλάκωση
2. ΜΔ 2473-76 αποσπ/κό

αδιαμόρφωτη κυκλική 1: ΜΔ 2323/ ΓαΤυ 14γ

Μοτίβα Διακόσμησης

A. Ορθά ημικύκλια στον ώμο, οριζόντιες ταινίες

1. ΜΔ 2530/ ΓαΤυ 11^α
2. ΜΔ 2529/ ΓαΤυ 16β

B. Γραπτές ζικ-ζακ ταινίες στον λαιμό και στον ώμο, οριζόντιες ταινίες

1. ΜΔ 4731/ ΓαΤυ 15^A
2. ΜΔ 2441/ ΓαΤυ 15γ

Γ. Δικτυωτό κόσμημα στο σώμα, οριζόντιες ταινίες 1: ΜΔ 2522/ ΓαΤυ 5β

Δ. Μοτίβα από τέσσερεις κάθετες γραπτές ταινίες, οριζόντιες ταινίες

1. ΜΔ 2323/ ΓαΤυ 14γ
2. ΜΔ 2443/ ΓαΤυ 12β

Αδιάγνωστο 1

Πηλός και Χρώματα

Πηλός κιτρινέυθρος

1. ΜΔ 2443/ ΓαΤυ 12β : 7,5YR 6/6 reddish yellow.. Διακόσμηση με θαμπό αμαυρό 7,5YR 3/1 very dark gray.
2. ΜΔ 2323/ ΓαΤυ 14γ: 7,5YR 7/6 reddish yellow. Διακόσμηση με θαμπό αμαυρό 7,5YR 4/1 dark gray, 7,5YR 4/4 brown.
3. ΜΔ 4731/ΓαΤυ 15^α: 7,5YR 7/6 reddish yellow. Διακόσμηση με θαμπό αμαυρό 7,5YR 2,5/1 black και ερυθρωπό 2,5YR 4/6, 2,5YR 4/8 red .
4. ΜΔ 2530/ΓαΤυ 11^α: 5YR 6/6 reddish yellow. Διακόσμηση με θαμπό αμαυρό 7,5YR 3/1 very dark gray, 7,5YR 3/2 dark brown.
5. ΜΔ 2529/ΓαΤυ 16β: 5YR 6/6 reddish yellow. Διακόσμηση με θαμπό αμαυρό 2,5YR 3/1 dark reddish gray, 2,5YR 3/2 dusky red αλλά και ερυθρωπό 2,5YR 4/6, 2,5YR 4/8 red .
6. ΜΔ 2441/ΓαΤυ 15γ:., 7,5YR 6/6 reddish yellow. Διακόσμηση με θαμπό ερυθρωπό 2,5YR 5/8 red .
7. ΜΔ 2473-76: 5YR 6/8 reddish yellow. Ελάχιστα και δυσδιάκριτα ίχνη ερυθρού χρώματος.

Πηλός ωχρός

8. ΜΔ 2522/ΓαΤυ 5β 10YR 5/4 very pale brown. Διακόσμηση με θαμπό αμαυρό 2,5YR 3/1 very dark gray.

Είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν ως εξής:

I.

 ΜΔ 2530/ΓαΤυ 11α, ΜΔ 4731/ΓαΤυ 15α : Ευρύστομοι αμφορίσκοι με πλατύ, κοίλο ψηλό λαιμό που έχει ενιαίο περίγραμμα με το πιεσμένο σφαιρικό σώμα. Βάση δακτυλιόσχημη και κάθετες λαβές που προσφύονται στον λαιμό και το σώμα. Εξωστρεφές αδιαμόρφωτο ή αποστρογγυλεμένο χείλος. Διακόσμηση με οριζόντιες ταινίες (από τις οποίες η πλατύτερη στη μέγιστη διάμετρο) και όρθια ημικύκλια στον ώμο, ή οριζόντιες ταινίες και ζικ-ζακ ταινίες στον ώμο και τον λαιμό. Σε αυτή την (τελευταία) υπο-ομάδα ανήκει πιθανότατα και ο αποσπασματικός ΜΔ 2441/ΓαΤυ 15γ.

II.

 ΜΔ 2323/ ΓαΤυ 14γ, ΜΔ 2522/ΓαΤυ 5β: Δύο μικρού μεγέθους ευρύστομοι αμφορίσκοι με αρκετές μεταξύ τους διαφορές. Πλατύς αλλά χαμηλότερος λαιμός και κάθετες λαβές που προσφύονται στον ώμο και αμέσως κάτω από το χείλος.

- ΜΔ 2323/ ΓαΤυ 14γ: αμφικωνικό σώμα, βάση δακτυλιόσχημη, εξωστρεφές χείλος με ευρεία άνω επιφάνεια. Διακόσμηση με οριζόντιες ταινίες και κάθετες γραμμές στη ζώνη των λαβών.
- ΜΔ 2522/ΓαΤυ 5β: σφαιρικό σώμα, βάση αδιαμόρφωτη, εξωστρεφές αδιαμόρφωτο χείλος. Διακόσμηση με οριζόντιες ταινίες και δικτυωτό κόσμημα στην κοιλιά και τον ώμο.

III.

 ΜΔ 2443/ ΓαΤυ 12β: Ένας ευρύστομος αμφορίσκος με πλατύ, όχι ψηλό λαιμό, οβάλ σώμα, βάση δισκόμορφη, εξωστρεφές χείλος με αποστρογγυλεμένη απόληξη και κάθετες λαβές που προσφύονται στον ώμο. Διακόσμηση με οριζόντιες ταινίες και στη ζώνη των λαβών κάθετες. Ο τύπος με τις λαβές στον ώμο είναι ο μόνος για τον οποίο υπάρχει παλιότερο παράδειγμα στην περιοχή, από τις Τρεις Ελιές (με ψηλότερη βάση, πιεσμένο σφαιρικό σώμα, και διακόσμηση με κάθετες κυματιστές λαβές στη ζώνη των λαβών). Στην ομάδα πιθανότατα ανήκει ο αποσπασματικός ΜΔ 2473-76/ΓαΤυ 10β.

IV.

 ΜΔ 2529/ΓαΤυ 16β: Το μοναδικό παράδειγμα και ο υψηλότερος από τους αμφορίσκους του νεκροταφείου τύμβων του ΜΟ. Με ευθύ και σχετικά στενό λαιμό, πιεσμένο σφαιρικό σώμα, δακτυλιόσχημη βάση, εξωστρεφές χείλος καμπύλου περιγράμματος και κάθετες λαβές που προσφύονται στον ώμο και τον λαιμό. Διακόσμηση με οριζόντιες ταινίες και στη ζώνη των λαβών όρθια ημικύκλια που πλαισιώνουν κάθετες ταινίες.

II. Κατάλογος

1. ΜΔ 2530 Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές

Προέλευση

Καρίτσα Γαβριά, τύμβος 11, τάφος α. Ορθιο αριστερά από τα πόδια του νεκρού, δίπλα στους

αστραγάλους.

Διατήρηση

Σχεδόν ολόκληρο, λείπει η μία λαβή, με εκτεταμένες απολεπίσεις και αποκρούσεις.

Πηλός και Χρώματα

Κιτρινέρυθρος (5YR 6/6 reddish yellow), όπως του αμφορίσκου ΜΔ 2529/ΓαΤυ 16β. Με μίκα και εγκλείσματα. Ωχρό επίχρισμα εξωτερικά και εσωτερικά. Η διακόσμηση με θαμπό αμαυρό, ποικίλων αποχρώσεων λόγω όπτησης (7,5YR 3/1 very dark gray, 7,5YR 3/2 dark brown).

Διαστάσεις

Ύψ. : 0,144μ., Διάμ. χείλους : 0,093μ., Ύψ. λαιμού : 0,058μ., Πάχ. τοιχώματος στο χείλος : 0,0054μ., Διάμ. βάσης : 0,059μ., Διάμ. μέγιστη σώματος : 0,133μ., Ύψ. λαβής : 0,067μ. Πλάτ. λαβής : 0,0018μ., Πάχ. λαβής : 0,0096μ.

Περιγραφή

Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές, ένα από τα τρία μικρότερα αγγεία της σειράς. Σώμα πολύ πιεσμένο σφαιρικό, με ενιαίο περίγραμμα προς ψηλό και ελαφρά κοίλο κυλινδρικό λαιμό, σταδιακά μειούμενου πλάτους προς τα επάνω. Καταλήγει σε ελαφρά εξωστρεφές και αποστρογγυλεμένο χείλος. Κάθετες αυλακωτές λαβές, που προσφύονται στον ώμο λίγο πάνω από τη μέγιστη διάμετρο του σώματος και ψηλά στο λαιμό, κάτω από το χείλος. Βάση δακτυλιόσχημη, με επίπεδη κάτω επιφάνεια.

Αβαφο εσωτερικά, εκτός από μία φαρδιά ταινία στο χείλος σε συνέχεια ανάλογης ταινίας στο εξωτερικό. Ολόβαφη η ορατή πλευρά των λαβών. Στη ζώνη των λαβών, μετόπες με εξηρημένο βάθος που κοσμούνται από ζεύγος όρθιων ομόκεντρων ημικυκλίων. Οκταπλά, σχεδιασμένα με διαβήτη με πλατιές ακανόνιστες πινελιές. Επισημαίνεται με πινελιά το κέντρο των ημικυκλίων. Σε μικρή απόσταση μεταξύ τους και με άκρα που προεκτείνονται στη φαρδιά γραπτή ταινία που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος του σώματος κάτω από την πρόσφυση της λαβής. Αβαφη η βάση και το κατώτερο μέρος του σώματος.

Εσωτερικές συγκρίσεις

Ανήκει στην ομάδα των ευρύστομων αμφορίσκων με κάθετες λαβές που προσφύονται στον λαιμό και το σώμα, όπως οι ΜΔ 4731/ΓαΤυ 15α και ο ΜΔ 2441/ΓαΤυ 15γ.

Εξωτερικές συγκρίσεις

Παρόμοια με παραλλαγές βλ. πχ.

- M.R. Popham, L.H. Sackett, P.G. Themelis, Lefkandi I, The Iron Age, Thames and Hudson, Text , 1980, p. 309, fig. 12 G-H (SPG I).
Plates , 1979, pl. 93, S5-2 (SPG I), pl. 129, P7-1 (LPG), pl. 101, S32-4 (EPG), pl. 129, 7-1 (LPG) κ. α.
- Irene S. Lemos, The Protogeometric Aegean, Oxford 2002, pl. 46, 1 (LPG Λευκαντί Τ54.) 89, 3 (Χαλκίς)
- Ε. Φαρμακίδου, Από τα νεκροταφεία της αρχαίας Ιαλυσού: δύο γεωμετρικές ταφές στην Κρεμαστή Ρόδου, στο Ν.Χρ. Σταμπολίδης-Α. Γιαννικουρή, Το Αιγαίο στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου, Αθήνα 2004, σ. 171-174, εικ. 5· («μετάβαση από την ΥποΠΡΓ στην ΠΓ»).
- F. Dakoronia, Spercheios valley and the adjacent area in Late Bronze and Early Iron Age, στο

- Θεσσαλία, Δεκαπέντε χρόνια αρχαιολογικής έρευνας, 1975-1990, Αθήνα 1994, σ. 238, εικ. 14.
- Μ. Ανδρόνικος, Βεργίνα 1 Το νεκροταφείο των τύμβων, Αθήνα 1969, αρ. Ν34, Ν35, εικ. 27, πιν. [\[9\]](#)

45, σελ 92, 178-180.

- John K. Papadopoulos, The Early Iron Age Cemetery at Toroni, Volume 2: Illustrations, Monumenta Archaeologica 24, Los Angeles 2005, pl. 296.
- Heurtley W.A. -T.C.Skeat, The Tholos Tombs of Marmariani, BSA XXXI (1930-31), pl. VI, 82
- Βερδελής, Νικόλαος Μ., Ο Πρωτογεωμετρικός ρυθμός της Θεσσαλίας, Αθήνα, 1958, πιν. 3-10.
- Γ. Αρβανίτου-Μεταλληνού, Η Ηπειρωτική Θεσσαλία κατά τους Πρωτοϊστορικούς Χρόνους, Η Μαρτυρία της Κεραμεικής, Τόμος Γ, Σχέδια-Πίνακες, πιν. 21-3 (Γεντίκι ΥΠΓ-ΥποΠΓ Ι).

2.ΜΔ 4731 Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές

Προέλευση

Καρίτσα Γαβριά, τύμβος 15, τάφος Α. Αριστερά από τα πόδια της νεκρής, όρθιο δίπλα στους αστραγάλους.

Διατήρηση

Ολόκληρο, με συγκολλημένη τη μία λαβή και εκτεταμένες απολεπίσεις, αποκρούσεις και ρωγμές.

Πηλός & Χρώματα

Πηλός κιτρινέρυθρος 7,5YR 7/6 reddish yellow, όπως του **ΜΔ 2323/ΓαΤυ 14γ**. Συγγενείς (7,5YR 6/6) των **ΜΔ 2443/ΓαΤυ 12β**, **ΜΔ 2441/ΓαΤυ 15γ**. Ωχρό επίχρισμα. Με μίκα και λίγα μικρά εγκλείσματα, χωρίς τεφρό μπισκότο. Η διακόσμηση θαμπή αμαυρή (7,5YR 2,5/1 black), σε σημεία ερυθροπή (2,5YR 4/6, 2,5YR 4/8 red).

Διαστάσεις

Ύψ. : 0,166μ., Διάμ. χείλους : 0,103μ., Ύψ. λαιμού : 0,055μ., Πάχ. τοιχώματος στο χείλος : 0,0048μ., Διάμ. βάσης : 0,0608μ., Διάμ. μέγιστη σώματος : 0,14μ., Άνοιγμα λαβών : 0,14μ., Ύψ. λαβής : 0,0635μ. Πλάτ. λαβής : 0,021μ., Πάχ. λαβής : 0,0085μ.

Περιγραφή

Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές, σώμα σφαιρικό ελαφρά πιεσμένο, που συνεχίζει με ενιαίο περίγραμμα εσωτερικά και εξωτερικά σε ψηλό και ευρύ, κοίλο κυλινδρικό λαιμό και εξωστρεφές αδιαμόρφωτο χείλος. Βάση δακτυλιόσχημη χαμηλή, με ελαφρά κυρτή κάτω επιφάνεια και αποστρογγυλεμένο δακτύλιο έδρασης. Κάθετες ταινιωτές λαβές με ελαφρά αυλάκωση στο κέντρο που προσφύονται στον ώμο του αγγείου και στο μέσον περίπου του λαιμού.

Το χείλος καλύπτεται εσωτερικά και εξωτερικά από συνεχόμενη γραπτή ταινία. Η εξηρημένη ζώνη των λαβών χωρίζεται από στενή γραπτή ταινία σε δύο ζώνες (λαιμός και ώμος), που στο άνω μέρος τους κοσμούνται από γραπτές ζικ-ζακ ταινίες: πυκνά και κοντά, κάθετα και οξυκόρυφα ζικ-ζακ, που διακόπτονται στις λαβές. Χαμηλότερα από την πρόσφυση των λαβών, φαρδιά γραπτή ταινία και αμέσως χαμηλότερα τρεις στενές.. Ολόβαφη η ορατή πλευρά των λαβών. Το κατώτερο τμήμα του σώματος και η βάση άβαφα.

Εσωτερικές συγκρίσεις

Ανήκει στην ομάδα των αμφορίσκων με κάθετες λαβές που προσφύονται στον λαιμό και το σώμα, όπως οι ΜΔ 2530/ΓαΤυ 11α και ΜΔ 2441/ΓαΤυ 15γ.

Εξωτερικές συγκρίσεις

Παρόμοια με παραλλαγές βλ. πχ.

- M.R. Popham, L.H. Sackett, P.G. Themelis, Lefkandi I, The Iron Age, Thames and Hudson, Text, 1980, p. 309, fig. 12 G (SPG I).
- Heurtley W.A. -T.C.Skeat, The Tholos Tombs of Marmariani, BSA XXXI (1930-31), pl. VI, 82 (ολόβαφος)
- John K. Papadopoulos, The Early Iron Age Cemetery at Toroni, Volume 2: Illustrations, Monumenta Archaeologica 24, Los Angeles 2005, fig. 83, T27-1, fig. 100, T 44-1 ("more likely Developed Protogeometric than Late Protogeometric"), pl. 296, fig. 155, T99-1, fig. 163, T 107-1, fig. 179, T 123-1
- Irene S. Lemos, The Protogeometric Aegean, Oxford 2002, pl. 88-1 (Χαλκίδα).
- Γ. Αρβανίτου-Μεταλληνού, Η Ηπειρωτική Θεσσαλία κατά τους Πρωτοϊστορικούς Χρόνους, Η Μαρτυρία της Κεραμικής, Τόμος Γ, Σχέδια-Πίνακες, πιν. 21-3 (Γεντίκι ΥΠΓ-ΥποΠΓ I), πιν. 40-4 (Ομόλιο ταφή 2 ΥΠΓ-ΥποΠΓ I)

3.ΜΔ 2441 Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές

Προέλευση

Καρίτσα Γαβριά, τύμβος 12, τάφος Γ. Δεξιά από τα πόδια του νεκρού, δίπλα στους μηρούς και την πρόχου ΜΔ 2540. Ανδρική ταφή.

Διατήρηση

Αποσπασματικό, λείπουν μεγάλα τμήματα του σώματος, του λαιμού και του χείλους. Συγκολλημένο από πολλά θραύσματα, σώζει και αρκετά όστρακα που δεν συγκολλούνται. Με εκτεταμένες απολεπίσεις και αποκρούσεις.

Πηλός & Χρώματα

Πηλός κιτρινέρυθρος, 7,5YR 6/6 reddish yellow, όπως ο ΜΔ 2443/ΓαΤυ 12β. Συγγενής (7,5YR 7/6) και των ΜΔ 2323/ΓαΤυ 14γ, ΜΔ 4731/ ΓαΤυ 15α. Με μίκα και εγκλείσματα, χωρίς σκουρόχρωμο μπισκότο. Η διακόσμηση με φωτεινό ερυθρωπό (2,5YR 5/8 red).

Διαστάσεις

Ύψ. σωζόμενο : 0,141μ., Διάμ. χείλους σωζόμενη : 0,053μ., Ύψ. λαιμού σωζόμενο : 0,051μ., Πάχ. τοιχώματος στο χείλος : 0.003μ., Διάμ. βάσης : 0,055μ., Διάμ. σώματος σωζόμενη : 0,13μ., Ύψ. λαβής : 0,069μ., Πλάτ. λαβής : 0,017μ., Πάχ. λαβής : 0,009μ.

Περιγραφή

Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές. Σώμα πιεσμένο σφαιρικό που συνεχίζει με ενιαίο περίγραμμα εσωτερικά και εξωτερικά σε ψηλό, κοίλο κυλινδρικό λαιμό και αδιαμόρφωτο εξωστρεφές χείλος. Βάση δακτυλιόσχημη, με αυλάκωση στην ένωση με το σώμα, αποστρογγυλεμένο δακτύλιο έδρασης και επίπεδη κάτω επιφάνεια. Κάθετες ταινιωτές λαβές, με ελαφρά αυλάκωση στο κέντρο. Προσφύονται στο ώμο και ψηλά στο λαιμό του αγγείου.

Στενή γραπτή ταινία στο χείλος και αμέσως χαμηλότερα γραπτή ζικ-ζακ ταινία που σώζεται ελάχιστα: πυκνά λοξά και αποστρογγυλεμένα ζικ-ζακ. Φαρδιά γραπτή ταινία κάτω από την πρόσφυση της λαβής, δύο στενές χαμηλότερα και μία τρίτη που καλύπτει το κατώτερο μέρος και τον δακτύλιο της βάσης. Ολόβαφη η ορατή πλευρά της λαβής.

Εσωτερικές συγκρίσεις

Ανήκει στην ομάδα των αμφορίσκων με κάθετες λαβές που προσφύονται στον λαιμό και το σώμα, όπως οι ΜΔ 2530/ΓαΤυ 11α και ο ΜΔ 4731/ΓαΤυ 15α. Από τα συνευρήματα, ο κάνθαρος ΜΔ 2526 είναι πολύ κοντά στον ΜΔ 4744/ΚλαΤυ 1δ.

Εξωτερικές συγκρίσεις

Παρόμοια με παραλλαγές βλ. πχ.

- M.R. Popham, L.H. Sackett, P.G. Themelis, Lefkandi I, The Iron Age, Thames and Hudson, Text , 1980, p. 309, fig. 12 F-G (LPG-SPG I).
- John K. Papadopoulos, The Early Iron Age Cemetery at Toroni, Volume 2: Illustrations, Monumenta Archaeologica 24, Los Angeles 2005, fig. 100, T 44-1 (. "more likely Developed Protogeometric than Late Protogeometric"), pl. 296, fig. 155, T99-1, fig. 163, T 107-1
- Irene S. Lemos, The Protogeometric Aegean, Oxford 2002, pl. 88-1 (Χαλκίδα).
- Γ. Αρβανίτου-Μεταλληνού, Η Ηπειρωτική Θεσσαλία κατά τους Πρωτοϊστορικούς Χρόνους, Η Μαρτυρία της Κεραμικής, Τόμος Γ, Σχέδια-Πίνακες, πιν. 21-3 (Γεντίκι, ΥΠΓ-ΥποΠΓ I).
- Μ. Ανδρόνικος, Βεργίνα 1 Το νεκροταφείο των τύμβων, Αθήνα 1969, σελ. 180, αρ. ΑΔ 10, πιν. 66.

4.ΜΔ 2522 Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές

Προέλευση

Καρίτσα Γαβριά, τύμβος 5, τάφος Β. Αριστερά από τα πόδια της νεκρής, γερμένο δίπλα και πάνω στο κάτω μέρος της αριστερής κνήμης.

Διατήρηση

Ολόκληρο, με απολεπίσεις και αποκρούσεις.

Πηλός & Χρώματα

Πηλός ωχρός (10YR 5/4 very pale brown), με μίκα και εγκλείσματα. Έντονα ίχνη του τροχού στην εξωτερική επιφάνεια του αγγείου. Η διακόσμηση με θαμπό αμαυρό (2,5YR 3/1 very dark gray).

Διαστάσεις

Ύψ. : 0,13μ., Διάμ. χείλους : 0,101μ., Ύψ. λαιμού : 0,03μ., Πάχ. τοιχώματος στο χείλος : 0,0052μ., Διάμ. βάσης : 0,057μ., Διάμ. μέγιστη σώματος : 0,128μ., Άνοιγμα λαβών : 0,14μ., Ύψ. λαβής : 0,052μ., Πλάτ. λαβής : 0,0017μ., Πάχ. λαβής : 0,0078μ.

Περιγραφή

Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές που ξεκινούν αμέσως κάτω από το χείλος και καταλήγουν στον ώμο. Ένα από τα τρία χαμηλότερα αγγεία. Σώμα σφαιρικό, με μέγιστη διάμετρο σώματος περίπου ίση με το ύψος. Ομαλή εσωτερικά και εξωτερικά μετάβαση σε κοντό και ελαφρά κοίλο κυλινδρικό λαιμό. Καταλήγει σε κοντό εξωστρεφές χείλος, με ευρεία άνω επιφάνεια. Κάθετες ταινιωτές λαβές με ελαφρά αυλάκωση στο κέντρο, προσφύονται στον ώμο και αμέσως χαμηλότερα του χείλους. Βάση δακτυλιόσχημη χαμηλή, με κοίλη έσω επιφάνεια και αποστρογγυλεμένο δακτύλιο έδρασης.

Άβαφο εσωτερικά, εκτός από φαρδιά ταινία στο ύψος του λαιμού και του χείλους. Εξωτερικά δύο γραπτές ταινίες στο άνω και κάτω μέρος του λαιμού με ενδιάμεση εξηρημένη ζώνη. Στην άνω επιφάνεια του σώματος, άβαφη πλατιά ζώνη που χωρίζεται στο ύψος της κάτω πρόσφυσης της λαβής σε δύο μικρότερες με κεντρική στενή ταινία. Καλύπτεται από δικτυωτό κόσμημα: χιαστί και αρκετά ακατάστατα τεμνόμενες λοξές ταινίες σε όλο το πλάτος της μεγάλης ζώνης. Τα άκρα τους επεκτείνονται και στη φαρδιά ταινία που καλύπτει το κάτω μέρος του σώματος. Ολόβαφη η ορατή πλευρά των λαβών με φαρδιά πινελιά που προεκτείνεται ως το κάτω μέρος του σώματος. Άβαφη η βάση και το κατώτερο μέρος του σώματος.

Εσωτερικές συγκρίσεις

Ανήκει στην ομάδα με πλατύ χαμηλό λαιμό και κάθετες λαβές που προσφύονται στον ώμο και αμέσως κάτω από το χείλος, όπως και ο ΜΔ 2323/ ΓαΤυ 14γ, με τον οποίο ωστόσο παρουσιάζει και πολλές διαφορές.

Εξωτερικές συγκρίσεις

Παρόμοια με παραλλαγές βλ. πχ.

- John K. Papadopoulos, *The Early Iron Age Cemetery at Toroni, Volume 2: Illustrations*, *Monumenta Archaeologica* 24, Los Angeles 2005, fig. 168, T112-2, pl. 297. Text: p. 440 "a shape common in Athens in both Submycenaean and Protogeometric".
- M.R. Popham, L.H. Sackett, P.G. Themelis, Lefkandi I, *The Iron Age, Thames and Hudson, Plates*, 1979, pl. 47-2 (SPG I-II, ολόβαφο με ταινίες).

Για τη διακόσμηση με δικτυωτό κόσμημα, αλλά μόνο στον ώμο, βλ.

- Μ. Ανδρόνικος, Βεργίνα 1 Το νεκροταφείο των τύμβων, Αθήνα 1969, αρ. Ν34, Ν35, Υ6, εικ. 27, πιν. 45, 54, σελ 92, 99, 178-180 (το σχήμα κοντά στο Ν35 αλλά με πολύ πιο κοντό λαιμό).

5.ΜΔ 2323 Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές

Προέλευση

Καρίτσα Γαβριά, τύμβος 14, τάφος Γ. Αριστερά από τα πόδια της νεκρής.

Διατήρηση

Ολόκληρο, συγκολλημένη η μία λαβή και λίγα θραύσματα στο χείλος. Με εκτεταμένες απολεπίσεις και αποκρούσεις.

Πηλός & Χρώματα

Πηλός κιτρινέρυθρος (7,5YR 7/6 reddish yellow), με μίκα και εγκλείσματα. Η διακόσμηση με θαμπό αμαυρό, ποικίλων αποχρώσεων λόγω όπτησης (7,5YR 4/1 dark gray, 7,5YR 4/4 brown).

Διαστάσεις

Ύψ. : 0,10μ., Διάμ. χείλους : 0,089μ., Ύψ. λαιμού : 0,024μ., Πάχ. τοιχώματος στο χείλος : 0,004μ., Διάμ. βάσης : 0,055μ., Διάμ. μέγιστη σώματος : 0,11μ., Άνοιγμα λαβών : 0,13μ., Ύψ. λαβής : 0,053μ., Πλάτ. λαβής : 0,013μ., Πάχ. λαβής : 0,0075μ.

Περιγραφή

Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές. Το μικρότερο της σειράς. Σώμα αμφικωνικό, που συνεχίζει με ενιαίο περίγραμμα εσωτερικά και εξωτερικά σε χαμηλό κοίλο κυλινδρικό λαιμό και εξωστρεφές αδιαμόρφωτο χείλος. Βάση επίπεδη κυκλική, αδιαμόρφωτη. Κάθετες ταινιωτές λαβές με κεντρική αυλάκωση. Προσφύονται στη μέγιστη διάμετρο του σώματος και στο λαιμό, η μία στο κέντρο του λαιμού και η δεύτερη λίγο χαμηλότερα από το χείλος.

Εσωτερικά το σώμα άβαφο. Χείλος και λαιμός ολόβαφα εσωτερικά και εξωτερικά. Ολόβαφη η ορατή πλευρά των λαβών. Φαρδιά γραπτή ταινία κάτω από την κάτω πρόσφυση των λαβών και δύο στενότερες χαμηλότερα. Το κάτω μέρος του σώματος ολόβαφο. Στο άνω μισό του σώματος, μετόπες με εξηρημένο βάθος κοσμούνται από μοτίβα με τρεις κάθετες γραπτές ταινίες. Τέσσερα σε κάθε πλευρά και σε ακανόνιστα μεταξύ τους διαστήματα. Το κάτω μισό του σώματος ολόβαφο, εκτός από τρεις στενές εξηρημένες ζώνες περίπου στη μέση.

Εσωτερικές συγκρίσεις

Ανήκει στην ομάδα με πλατύ χαμηλό λαιμό και κάθετες λαβές που προσφύονται στον ώμο και αμέσως κάτω από το χείλος, όπως και ο ΜΔ 2522/ΓαΤυ 5β, με τον οποίο ωστόσο παρουσιάζει πολλές διαφορές. Μοτίβα από τέσσερις κάθετες γραπτές ταινίες, όπως ο ΜΔ 2443/ ΓαΤυ 12β. Το συνεύρημα ΜΔ 2325 πολύ κοντά στο ΜΔ 2329/ΓαΤυ 14δ.

Εξωτερικές συγκρίσεις

Παρόμοια με παραλλαγές βλ. πχ.

- Γ. Αρβανίτου-Μεταλληνού, Η Ηπειρωτική Θεσσαλία κατά τους Πρωτοϊστορικούς Χρόνους, Η Μαρτυρία της Κεραμεικής, Τόμος Γ, Σχέδια-Πίνακες, σχ. 15, π. 175, 176. πιν.

[10]

18 (Αργυροπούλι, τάφος Β, Μέση-Υστερη ΠΓ), πιν. 33-1 (Πλατύκαμπος Αγίας ΥΠΓ).

- Κ. Χαβέλα, Τεφρόχρωμη κεραμική της Εποχής του Σιδήρου στο Ν.Χρ. Σταμπολίδης-Α. Γιαννικουρή, Το Αιγαίο στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου, Αθήνα 2004, σ. 335, εικ. 10-γ.
- John K. Papadopoulos, The Early Iron Age Cemetery at Toroni, Volume 2: Illustrations, Monumenta Archaeologica 24, Los Angeles 2005, fig. 111, T 55-1.
- M.R. Popham, L.H. Sackett, P.G. Themelis, Lefkandi I, The Iron Age, Thames and Hudson, Text, 1980, p. 309, fig. 12, I (SPG I, P13-12) pl. 132).

6.ΜΔ 2443 Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές στον ώμο

Προέλευση

Καρίτσα Γαβριά, τύμβος 12, τάφος Β, αριστερά από το κρανίο του νεκρού. Ανδρική ταφή.

Διατήρηση

Αποσπασματικό, λείπει μεγάλο μέρος του σώματος και του χείλους. Συγκολλημένο από πολλά θραύσματα, σώζει και αρκετά όστρακα που δεν συγκολλούνται. Με εκτεταμένες απολεπίσεις και αποκρούσεις.

Πηλός & Χρώματα

Πηλός κιτρινέρυθρος 7,5YR 6/6 reddish yellow, όπως ο 6.ΜΔ 2441/ ΓαΤυ 12γ. Συγγενικός (7,5YR 7/6) με τους 6.ΜΔ 2323/ ΓαΤυ 14γ και 6.ΜΔ 4731/ΓαΤυ 15α. Λεπτόκοκκος καθαρός, δεν διακρίνονται μίκα και εγκλείσματα. Καλά ψημένο, χωρίς σκουρόχρωμο μπισκότο. Η διακόσμηση με θαμπό αμαυρό χρώμα (7,5YR 3/1 very dark gray).

Διαστάσεις

Ύψ. : 0,16μ., Διάμ. χείλους : 0,102μ., Ύψ. λαιμού : 0,036μ., Πάχ. τοιχώματος στο χείλος : 0,0049μ., Διάμ. βάσης : 0,067μ., Διάμ. μέγιστη σώματος : 0,153μ., Ύψ. λαβής : 0,055μ., Πλάτ. λαβής : 0,018μ., Πάχ. λαβής : 0,0087μ.

Περιγραφή

Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος, ο μοναδικός με κάθετες λαβές στον ώμο και οβάλ σώμα. Πιεσμένο, συνεχίζει με ενιαίο περίγραμμα εσωτερικά και εξωτερικά σε χαμηλό λαιμό, κοίλου περιγράμματος. Ελαφρά εξωστρεφές χείλος με αποστρογγυλεμένη απόληξη. Βάση δισκόμορφη, ελαφρά κοίλη με στενή αυλάκωση στη εξωτερική επιφάνεια του δακτύλιου έδρασης και γωνία στην ένωση με το σώμα. Χαμηλό κωνικό έξαρμα εσωτερικά στον πυθμένα Κάθετες ταινιωτές λαβές στον

[11]

ώμο, λοξές προς τα πάνω, με κεντρική αυλάκωση. Προσφύονται στον ώμο του αγγείου, διαγράφοντας λοξή καμπύλη.

Φαρδιά γραπτή ταινία, συνεχόμενη εσωτερικά και εξωτερικά στο λαιμό και το χείλος. Ολόβαφη η ορατή πλευρά των λαβών και μεγάλο μέρος του σώματος, κάτω από την πρόσφυση των λαβών. Ολόβαφος και ο δακτύλιος της βάσης. Στον ώμο, στη ζώνη των λαβών, περιμετρική μετόπη με εξηρημένο βάθος που κοσμεύεται με ομάδες τριών ή τεσσάρων κάθετων γραμμών. Διακρίνονται ελάχιστα.

Εσωτερικές συγκρίσεις

Ο μοναδικός με τις λαβές στον ώμο, εκτός ίσως από τον πολύ αποσπασματικό ΜΔ 2473/6 που δεν στάθηκε δυνατό να συγκολληθεί. Διακόσμηση με μοτίβα από τέσσερις κάθετες γραπτές ταινίες, όπως το ΜΔ 2323/ **ΓαΤυ 14γ**. Βάση δισκόμορφη, με περιμετρική αυλάκωση, όπως το αποσπασματικό ΜΔ 2473-2476/ **ΓαΤυ 10β**. Μόνο συγγενικό παράδειγμα ένας αμφορίσκος από το παλιότερο νεκροταφείο στις 3 Ελιές της αρχαίας Πέτρας. Ένα συνεύρημα/κύπελλο με ψηλό πόδι, το κατατάσσει στα παλιότερα παραδείγματα της σειράς.

Εξωτερικές συγκρίσεις

Παρόμοια με παραλλαγές βλ. πχ.

- M.R. Popham, L.H. Sackett, P.G. Themelis, Lefkandi I, The Iron Age, Thames and Hudson, Text, 1980, p. 309, fig. 12 F (LPG). Plates, 1979, pl. 96, S16-4 (EPG), Pl. 131, P10-1 (SPG I)
- Γ. Αρβανίτου-Μεταλληνού, Η Ηπειρωτική Θεσσαλία κατά τους Πρωτοϊστορικούς Χρόνους, Η Μαρτυρία της Κεραμικής, Τόμος Γ, Σχέδια-Πίνακες, σχ. 15, π. 175. πιν. 18 (Αργυροπούλι, τάφος Β, Μέση-Υστερη ΠΓ)
- Wace A.J.B., and M.S. Thompson, Prehistoric Thessaly, Cambridge 1912, p. 211, fig 146a.

7.ΜΔ 2473-2476 Τροχήλατος γραπτός αμφορίσκος με κάθετες λαβές

Προέλευση

Καρίτσα Γαβριά, τύμβος 10, τάφος Β. Στην περιοχή του κρανίου του νεκρού.

Διαστάσεις

Πλάτ. μέγιστο σωζόμενο : 0,047μ., Μήκ. μέγιστο σωζόμενο : 0,043μ., Διάμ. βάσης σωζόμενη : 0,054μ., Ύψ. λαβής σωζόμενο : 0,049μ., Πλάτ. λαβής : 0,0153μ.

Πηλός & Χρώματα

Πηλός κιτρινέρυθρος (5YR 6/8 reddish yellow), με μίκα και εγκλείσματα. Ελάχιστα και δυσδιάκριτα ίχνη ερυθρού χρώματος.

Περιγραφή

Ενενήντα πέντε όστρακα (που δεν συγκολλήθηκαν) από τη βάση, τη λαβή και το σώμα κλειστού αγγείου, πιθανότατα αμφορίσκου, απολεπισμένα και αποκρουσμένα σε μεγάλη έκταση. Βάση δισκόμορφη. Κάθετη λαβή με κεντρική αυλάκωση. Η άνω πρόσφυση στον ώμο του αγγείου.

Εσωτερικές συγκρίσεις

Πιθανόν στην ομάδα με τις λαβές στον ώμο όπως ο ΜΔ 2443/ ΓαΤυ 12β. Βάση δισκόμορφη, με περιμετρική αυλάκωση, όπως ο ΜΔ 2443/**ΓαΤυ 12β**.

Εξωτερικές συγκρίσεις

Παρόμοια με παραλλαγές βλ. πχ.

- M.R. Popham, L.H. Sackett, P.G. Themelis, Lefkandi I, The Iron Age, Thames and Hudson, Text, 1980, p. 309, fig. 12 F (LPG). Plates, 1979, pl. 96, S16-4 (EPG), Pl. 131, P10-1 (SPG I)
- Γ. Αρβανίτου-Μεταλληνού, Η Ηπειρωτική Θεσσαλία κατά τους Πρωτοϊστορικούς Χρόνους, Η Μαρτυρία της Κεραμικής, Τόμος Γ, Σχέδια-Πίνακες, σχ. 15, π. 175. πιν. 18 (Αργυροπούλι, τάφος Β, Μέση-Υστερη ΠΓ)
- Wace A.J.B., and M.S. Thompson, Prehistoric Thessaly, Cambridge 1912, p. 211, fig 146a.

8.Στενόλαιμος αμφορίσκος με λαβές από τον ώμο στον λαιμό

Προέλευση

Καρίτσα Γαβριά, τύμβος 16, τάφος Β, στη ΝΔ γωνία του τάφου.

Διατήρηση

Σχεδόν ολόκληρο, λείπουν μικρά θραύσματα από το λαιμό και το χείλος. Με περιορισμένες απολεπίσεις και αποκρούσεις.

Πηλός και Χρώματα

Πηλός κιτρινέρυθρος (5YR 6/6 reddish yellow), με μίκα και εγκλείσματα. Η διακόσμηση με θαμπό αμαυρό (2,5YR 3/1 dark reddish gray, 2,5YR 3/2 dusky red) και ερυθρωπό (2,5YR 4/6, 2,5YR 4/8 red). Έντονα ίχνη τροχού, διακρίνονται και στην εξωτερική επιφάνεια του αγγείου.

Διαστάσεις

Ύψ. : 0,19μ., Διάμ. χείλους : 0,068μ., Ύψ. λαιμού : 0,055μ., Πάχ. τοιχώματος στο χείλος : 0,004μ., Διάμ. βάσης : 0,07μ., Διάμ. μέγιστη σώματος : 0,155μ., Άνοιγμα λαβών : 0,123μ., Ύψ. λαβής : 0,057μ., Πλάτ. λαβής : 0,02μ., Πάχ. λαβής : 0,0083μ.

Περιγραφή

Ο ψηλότερος των αμφορίσκων, στον τύπο του στενόλαιμου αμφορέα με σχεδόν κάθετο λαιμό. Σώμα πιεσμένο σφαιρικό, που συνεχίζει με ενιαίο περίγραμμα εσωτερικά και εξωτερικά σε ψηλό και στενό, ελαφρά κοίλο κυλινδρικό λαιμό. Καταλήγει σε έντονα εξωστρεφές χείλος, καμπύλου περιγράμματος. Κάθετες ταινιωτές λαβές με κεντρική αυλάκωση. Προσφύονται ψηλά στον ώμο του αγγείου και στο λαιμό, λίγο κάτω από το χείλος, με περίγραμμα σχεδόν σε ορθή γωνία. Δακτυλιόσχημη βάση, με φαρδύ και αποστρογγυλεμένο δακτύλιο έδρασης και επίπεδη κάτω επιφάνεια.

Φαρδιά γραπτή ταινία εσωτερικά και εξωτερικά του χείλους. Στη ζώνη της άνω πρόσφυσης των λαβών, οριζόντια γραπτή ζικ-ζακ ταινία διακοσμεί το λαιμό με λοξά, οξυκόρυφα και ακανόνιστα ζικ-ζακ και διακόπτεται κάτω από τις λαβές. Γραπτή ταινία στην ένωση λαιμού και σώματος. Στην εξηρημένη ζώνη του ώμου, στενές μετόπες που κοσμούνται από ζεύγος όρθιων ομόκεντρων ημικυκλίων. Δεκαπλά ημικύκλια, σχεδιασμένα με διαβήτη και φαρδιά κανονική πινελιά. Επισημαίνεται με πινελιά το κέντρο του διαβήτη. Ανάμεσα στο ζεύγος των ημικυκλίων, τρεις

κάθετες γραπτές ταινίες, μικρότερες στη μία πλευρά. Φαρδιά γραπτή ταινία περιτρέχει το κεντρικό τμήμα του σώματος. Μία στενή χαμηλότερα και μία τρίτη στην ένωση του σώματος με τη βάση, που καλύπτει και μέρος του δακτυλίου της βάσης.

Στις λαβές μία κάθετη κεντρική ταινία που διασταυρώνεται με έξι φαρδιές οριζόντιες. Στην κάτω πρόσφυση των λαβών τρεις κάθετες, κοντές ταινίες που προεκτείνονται ως την φαρδιά ταινία του σώματος.

Εσωτερικές συγκρίσεις

Μοναδικό εύρημα του νεκροταφείου. Το συνεύρημα ΜΔ ΑΚ 341/ ΓαΤυ16β συγγενικό μόνο με τον κάνθαρο ΜΔ 2179/**ΓαΤυ 4α (1)**

Εξωτερικές συγκρίσεις

Για σχετικά παρόμοιο σχήμα αλλά με διαφορετική διακόσμηση, βλ.

- M.R. Popham, L.H. Sackett, P.G. Themelis, Lefkandi I, *The Iron Age, Thames and Hudson, Plates*, 1979, pl. 104, S43-2, pl. 205, c, S40 (SM με χαμηλότερο λαιμό και σφαιρικότερο σώμα)
- Για σχετικά παρόμοια διακόσμηση, βλ. John K. Papadopoulos, *The Early Iron Age Cemetery at Toroni, Volume 2: Illustrations, Monumenta Archaeologica 24, Los Angeles 2005, fig. 108, T52-1* (αμφορέας με λαιμό, όρθια ημικύκλια στον ώμο, ζικζακ στο πάνω μέρος του λαιμού).

[1]

Όπως όλα τα αγγεία της ανασκαφής, καταγράφηκαν-συντηρήθηκαν-σχεδιάστηκαν ύστερα από πολλά χρόνια, με τη βοήθεια του INSTAP το οποίο ευχαριστώ θερμά. Ευχαριστώ την Αθ. Μουράτη και τον Αρη Μπαχλά, για πολλαπλή βοήθεια.

[2]

M.R. Popham, L.H. Sackett, P.G. Themelis, Lefkandi I, *The Iron Age, Thames and Hudson, Text*, 1980, p. 308-311. Irene S. Lemos, *The Protogeometric Aegean, Oxford 2002*, p. 63-65.

[3]

Φ. Δακορώνια, *ΑΔ 40 (1985) Χρονικά*, πιν. 58 γ.

[4]

Συνήθως το σχήμα δεν έχει χρονολογική σημασία, βλ. πχ. θολωτό τάφο Αργυροπούλι Β)Α. Andreiomenou, *Vases Protogeometriques et subprotogeometriques I-II de l' Atelier de Chalkis, BCH 110 (1986)*, 106

[5]

Βερδελής, Νικόλαος Μ., *Ο Πρωτογεωμετρικός ρυθμός της Θεσσαλίας*, Αθήνα, 1958, σ. 54, σημ.1:

[6]

Ανδρόνικος Μ., Βεργίνα Ι, *Το Νεκροταφείο των Τύμβων*, Αθήνα 1969, σ. 178-180.

[7]

Μ. Ανδρόνικος, Βεργίνα Ι, σ. 178 κεξ.

[8]

John K. Papadopoulos, *The Early Iron Age Cemetery at Toroni, Monumenta Archaeologica 24, Los Angeles 2005, Volume 1 text*, p. 439-441.

[9]

Με τις λαβές κοιλιά-ώμο, λιγότερο πιεσμένο σώμα, ψηλό λαιμό, οριζόντιες ταινίες και δικτυωτό κόσμημα στον ώμο.

[10]

Βλ. και Ι. Βοκοτοπούλου, ΑΔ 24 (1969) πιν. 47 από το Αγρίνιο.

[11]

Σβήνει σε κάποια σημεία